

באמרי פיך, אל תהי בתוקעי כף, ותעלונה בליותי, וחתתני בחלומות,
יגדתי בל עלצותי, שמעו נא תוכחתי, אל ידל בפלגות, מי יתנני בירחי
קדם, ורצים כאלה.

ובן שני מונחים שלפני אהנה צמקוס מהפך פשטא עומדים והשני
מפסיק, וצגד כפת שאחדיו לריכה דגש, כמו נתת שמחה בלצוי,
ישוצ עמלו בדאשו, אשמחה ואעללה בך, תדחיצ לעדי תחתני, כשל
צעוני פחי, כי תצא חכמה בלצך, הדחק מעליה דרכך, קשדם על לצך
תמיד, יחלץ עני בעיניו, ורצים כאלה; והנה התצאד טעם דגשות
הנה זאת הקדמה בך היא, שדחקו המדקדקים להכניסה בכלל אתי
מדחיק, מה שלא יתכן, צהיות מלת בן מוקפת ואיננה עוד מלה זעידה,
אצל הדגשות מדין מפסיק כהלכתו. ואם לפני שני המונחים יהיה מהפך,
צמקוס קדמא הוא עומד ולא יפסיק, ולעולם המונח השני מפסיק, כמו
איך היו לשמה כדגע, ונעד פדעה וחילו ציס סוף, ולמה תשגה צני
גורה, כי עם אצני השדה צריתך, ואחדים כאלה. והוא הדין אם על
המלה הראשונה מונח עליון שגם הוא צמקוס קדמא ואינו מפסיק, כמו

הנסה דצד איך תלמה, האם איך עזדתי בי ואחדים. והפך מכל אלה
הנמצאים רפיס ודאויס להדגש, מלאכו שמה תצות דגושות מדין אתי
מדחיק, ודאויס להדפת מפני שהטעם אשד לפנייהן טעם מפסיק, ואלה
הנה: על עמך צדכתך סלה, ידעו גויס אנוש המה סלה אחסה צסתר
כנפיך סלה, כי היית עזרתה לי, אצני תכנתי עמודיה סלה, ולכה
לישועתה לטו, כי כל מלותיך לך, או מי נטה עליה קו, כלס רפיס
כדעת הדו"ה. ואתה ידיו תשפט, ושלומך ידעה.

אני * אנכי

אנחנו * נחנו

עם באור ענין ברכות יצחק ליעקב ועשו.

נשאל כשאלתי צענין ברכות יצחק ליעקב ועשו, וצענין תחצולת דצקה
אמנו, הנדאה למדאה עיניס מרמה ועקבה, ולא מלאתי מענה
מפסיק; וכשהעמקתי אחדי כן החקידה צענין דענת ללוה, מלאתי כיד
ה' הטובה עלי כי כעצ תעופינה כל תלוותינו על אצינו ועל אמנו
הלדקים, ושחמנס לא היה הענין כלל על הדך שחשצנוהו עד היום.
אולי תיעצ צענין ידיו השמועה הזאת, קחנה ועיניך פיס עליה.
דע ידיו! כי מעולם לא עלתה על דעתו של אצינו הלדיק יצחק עליו
השלום, שיהיה עשו הוא היורש את צדכת אצרהס, כלומר, הצדכה
הנלחית אשר נתן אלהים לאצרהס, הכוללת היותו ידיו ה' ושיהיה ה'
לו לאלהים, ושיפדה וידעה ויהיה לגוי גדול, ואשר יירש את הארץ
הנצחית

הנצחית: הצדקה הזאת תימיו לא חשב ינחק להודישה לעשו, כי לא נעלם ממנו כי לא חפץ ה' זו, להיותו פחד אדם, איש זדון וזן זליעל. איש דמים יותר מן החיות הטורפות, כי היה מתגבר עליהן, והגניח אומנותו של הצדקה ותפס אומנותו של נמרוד. אלא שעם כל דוע מדותיו, הנה מדה טובה היתה זו שהיה מכבד אציו ואורז אותו, ומזה נמשך שגם אציו אהבו; גם כי לא נמשך מזה שיחשב ינחק היות עשו צחיד ה', רק כל ימיו במה זלצו להעמיד תחתיו יעקב אשר היה מנהג אצותיו הקדושים צידו, איש תם יושב אהלים, והוא יירש זרנת אצרהם, הצדקה הנלחית אשר תעמוד לו ולזרעו עד עולם. והנה כדרך שלא הולך אצרהם אציו לדרך את ינחק לפני מותו, בי ידע היותו זדון ה', וכן מלאנו דליו; ויהי אחרי מות אצרהם ויצרך אלהים את ינחק זנו; אבל הולך לתת מתנות לצני הפלגשים, כל יצאו וירשו ארץ עם ינחק: ככה דאה ינחק אציו שלא היה לריך לדרך את יעקב כי זלא ספק יצדכהו ה', מאחר שהיו זו כל מדות טובות שצאצרהם; אבל דאה שהיה לריך לדרך צדקה מה את עשו, ולא היה יולא ידי חוצתו אם יתן לו מתנות, כי היה גם הוא זן הצדקה, וגם היה זכור, וגם היה חזיז לו כי ליד צפיו. ומפני שלא היתה מדה טובה בעשו, רק כבוד אציו, ומפני שגם ינחק לא היה אורזו רק מן העעם כי ליד צפיו; לפיכך, כדי למלא פתח לצדכו, הולך לזותו שלא הצדקה וילוד ליד ויעשה מטעמים ויציא אליו, וזוה, כאשר יקבל ממנו ההנאה הזאת, אשר היא לצדקה מדה טובה מהיתה זו, יתעורר לצדכו זנפש חפלה: וזה שאמר לו בעבור תצדך כפשי, ולא מלינו זמקרא. לשון זרנת נפש אלא זו, והעעם: אף על פי שהכל והדעת אולי לא יסכימו לצדך, הנה לפחות הנפש המתארה והמרגשת, הפהיית מן המטעמים, היא תצדך. ודקה שמעה כל זה אך לא ידה לסוף דעתו של לריך, כמו שלא ידדו לסוף דעתו גדולי המפדשים, וחשבה היות כוונת ינחק להודיש לעשו את זרנת אצרהם צהחלט, ושיעקב יאזר צדקו, ולהיותו איש תם יושב אהלים כאצותיו הקדושים תלקח ממנו הצדקה, אשר לפחות דליו היה שתנתן לשניהם נאחד, כדרך שעשה אחרי כן יעקב, אשר צדך שנים עשר זניו יחד, וצהנתנה לעשו לצדו היה צוה עושק רש וגזל משפט ועול וחמס, זשיעור מספיק להתיר ולהכשיר את הערמה אשר ליותה ליעקב שיעדים כדי שיגנוז מיד הגנז, ואולם סוף המעשה יעיד על תחלת המחשבה, והוא יורה צדורו, כי מעולם לא עלה על דעתו של ינחק לטול מיעקב את הצדקה הדליוה אליו: שכן אתה מולא כי כאשר צדך אותו צחושו שהוא עשו לא הזכיר דבר מכל הנכלל צרנת אצרהם, ולא אמר שיהיה זדון ה', ושהיה לקהל עמים, ושיירש את הארץ הנצחית, ולא אמר כלל שהצדקות שהוא מצדכו תהיינה לו ולזרעו איתו; אך כל זכרותיו זרנות זמניות תכלינה זמותו. ולא זו זלצד דליוה על אמתת דצרי, אבל עדות צדורה יש לו עוד להציא ממה שאידע אחרי אשר ידע ינחק מדמת יעקב: כי הנה יעקב אמר אולי ימוטני אציו והייתי צעיניו כמתעתע והצאתי עלי קללה ולא זרקה, וזאמת כך היה הצדד דליו להיות שיקללהו קללה נמרנת, על צדו צאחיו ועל השבותו עוד: ואולם, היתה דצד מזה? הלא זבהפך, ערם אלתו מארצו ללכת חרבה, קרא לו ויצדכהו

שנית: וזמה צרכו? בצרכות משונות מן הראשונות בהחלט: ואל שדי יצרך אותך ויפדך וירצך והיית לקהל עמים ויתן לך את צרכת הצרהם לך ולזרעך אתך לרשתך את ארץ מגורייך אשר נתן אלהים לאצרהם: ומהיכן נמשך הפלא הזה, אם לא ממה שאמרתי שכך היתה דעתו של ילחק שיהיה יעקב לצדו יורש את צרכת הצרהם הכללית, ולא כתבון לצדך את עשו אלא צרכה זמנית, שלא להטיל קנאה בין האחים, וגם צשכר שהיה מכבודו, וגם להיותו צכור; ומפני כל זה דאה לצרכו צאדן עוצה, ולתתו בציד לאחיו הוא ולא זרעו אחריו?

ואבוא אל ענין הספק שהעירו גדולי המפרשים, והוא אם היו הצרכות צקסת רחמים או הגדת עתידות; ואומר כי לעולם אין צרכה אלא צקסת רחמים, אבל להיות תפלתם של אצות העולם נשמעת תמיד, נמשך מזה שהיו צרכותיהם תפלה והגדת עתידות יחד: ומזה נמשך מה שאמר ילחק אצינו ואצרכהו גם צרוך יהיה, ולא אמר גם צרוך יהי, אלא גם צרוך יהיה, שהוא לשון חיוצי מורה שכן יהיה צלי ספק; וזה כי יודע היה הלידיק, שתפלתו נשמעת וצרכתו מתקיימת: אך התבונן כי להיות שצטעה שצדך את יעקב צחוטצו שהוא עשו לא צרכו אלא צצציל המטעמים, כי היא זכותו לצדה, ונמשך מזה כי עקד כוונתו צתפלתו היה, לא שיצדך הקצ"ה את עשו הרשע, אלא שיצדך את צנו העוצד אותו; לפיכך חטצ ילחק כי מאחר שהקדים יעקב וזכה צאותה מלוא, הנה דאיו שעליו תחול הצרכה ולא על עשו, ואע"פי שצטעותו נותנה, הנה למציא המטעמים ניתנה, ולא לעשו צצחינת היותו עשו, אלא צצחינת היותו מציא המטעמים; ולפיכך אמר גם צרוך יהיה, כלומר אין ספק שתחול עליו צרכתו, מאחר שזכה צה צאותו זכות אשר צעצודו התפללתי אל ה' שיצדך: ועם כל זה לא כך עשה הקצ"ה, דק מאחר כוונת הלידיק הלך, והוא לא היה מתכווין אלא לצדך את עשו, וכן היה שכל הצרכות ההן חלו על עשו ולא על יעקב, כי הוא ירש את הר שעייד צחייו, והוריש את החורי, ויעקב אחיו השתחוה לו וקראו אדוני; ויעקב לא ירש שום אחוזה צחייו, ולא עצדוהו עמים, ולא השתחוו לו לאומים אף כי אחיו.

ונבא לציאור טעמי החלופים אשר נפלו בין דצרי יעקב לדצרי עשו, צהציאם את המטעמים לאציהם:

החלוף הראשון * יעקב צצואו לפני אציו לא אמר אלא אציו, והמתין שיסאלהו מי הוא; אבל עשו תכף לצואו לפניו פירש לו למה צא, ולא המתין שיסאלהו מי הוא, אלא אמר מיד יקום אציו ויאכל. וטעם החלוף הזה אמר אציו אציו זצ"ל שהוא כי יעקב ירא היה שמא יכירו ילחק לקולו, וכדי לנסות הדצד לא אמר תחלה אלא אציו, והיה צדעתו שאם יכיר את קולו ויאמר לו מה לך יעקב צני? אז יצדד לו צענינים אחרים, ולא יזכיר כלל ענין הצרכה. לא כן עשו שלא היה ירא שמא ימלא שקדן, לא הולך לכך וגלה לו לזונו מיד. ונכון הדצד.

החלוף השני * יעקב אמר קום ועשו יקום, ועשו אמר אציו ולא כן יעקב. והטעם כי יעקב שצכר אמר אציו לא הולך לכפול עוד המלה הזאת, לא כן עשו שלא אמר צתחלת דצרי אציו, הולך

הולך לומר הלשון הזה צתוך דצדיו : והנה מדדך לשון הקדש, כי כשמזכירין שם התאד צמקום הכנוי למעלה וכבוד, אז מדצדים עם האדם צלשון נסתד, כגון ועמדה לפני המלך ותהי לי סוכנת, כי צאמדם ועמדה לפני המלך ולא לפניך, הנה הולרכו לומר ותהי לו סוכנת ולא ותהי לך (ומה שאמרו אחר כן ושכזה צחיקך ולא צחיקו, הוא מפני שזה דצוד אחר נפרד מן הראשון, והוא חוזר למטה ולא למעלה, כנדאה מהפסקת הטעמים); והנה עשו שהולך לומר אזי, הולך לומר גם כן יקום, ויעקצ שלא אמר אזי, לא היה צידו שידצד צלשון נסתד עם העומד נכח פניו, כי לא יעשה כן צלשונו דק צהצרת שם התאד צמקום הכנוי, כי לא יוכל אדם לומר לחצרו יקום וכיוצא בזה, לולא יאמר אחר כן אזי או אדוני או מלכי וכיוצא באלה.

החלוקה השלישית * יעקצ אמר קום נא שזה, ועשו השמיט מלת נא, אשר היא לשון תחנה, לשון המתנגד לטעמו העז כנמד.

החלוקה הרביעית * יעקצ אחר שאמר קום נא הוסיף מלת שזה, מפני שמלת קום יש לה שני ענינים, ואם שיכין עצמו למעשה מה, אדם על עמדו, והוא הפך הישיבה, ואם שיכין עצמו למעשה מה, ויעקצ לא אמר לצדיו קום נא אלא צענין השני, שיזמן עצמו לאכול, לא שיקום על דגליו; ולפיכך הוסיף מלת שזה שהיא הפך קום נא, למען יצין אזיו שאינו מצקס ממנו אלא שיכין עצמו לאכול, ושתהיה ההכנה הזאת צישיבה, שיסב אל השלחן ויאכל לאשו כדרך כל האדם: אזל עשו לא חשש אם יאכל מיושב או מעומד, וצלצד שיאכל ויצדכהו.

החלוקה החמישית * יעקצ אמר ואכלה מלידי, ועשו מליד צנו. עשו צגאותו היה מדמה צלצו שהוא לצדו עיקר זרעו של יצחק, ושהוא יירש את צרכת אצדחס, כי צעשו יקרא ליצחק זרע; על כן אמר מליד צנו כאלו הוא לצדו צנו: ויעקצ שלא היה חפץ בצך, לא אמר אלא מלידי. אזל החלוקה שצין ואכלה וצין ויאכל לא נמשך אלא מן החלוקה שצין קום ויקום, המצואד צחלוקה השני.

החלוקה השישית * יעקצ הוסיף עשיתי כאשר דצרת אלי, ועשו לא הולך לכך, כי השקר לריך חזוק יותר מן האמת, ויעקצ שהיה ירא שמה לא יאמין היותו עשו, נתן לו האות הזה, כי מי ידע זולת עשו מה שילוהו אזיו ציחוד? ואם דצקה שמעה יצחק לא דאה.

החלוקה השביעית * עשו אמר אני צנך צבורך עשו, ויעקצ לא אמר אלא אחי עשו צבורך. כשמוע יצחק את קול יעקב הכיר מיד היותו אהד מצניו ולא שאל אלא מי אתה צני, לדעת אם הוא יעקב או עשו; והנה יעקב לא הולך לענות אחי צנך אלא אחי עשו. אזל צצוא לפניו עשו, יצחק צצוד שעשו כצד צא וכצד ילא, וגם לא היה חושש שמה השני הוא יעקב, כי לא היה הקול קול יעקב, אז חשש שמה הוא איש זר שצא מן השוק, על כן שאל מי אתה, לא מי אתה צני והנה הולך עשו להשיב אחי צנך.

החלוקה

החלוקה השמיני * יעקב אמר עשו צבורך, ועשו צהפך צבורך עשו.
 יעקב שהיה ידא שמא יבידנו לקולו. הולך
 להקדים מלת עשו, כדי לערצב דעתו של זקן צתחלת דצדיו, ולהכניס
 בלבו היותו עשו קודם שיוכל להכיר קולו מתוך דצדיו; כי אין ספק כי
 ערס ישמע מה שמו היה צודק את קולו יותר ממה שהיה צודק אחרי
 כן: ועשו לא הוזקק לתחצולה הזאת.

החלוקה התשיעי * יעקב אמר אנכי ועשו אמר אני; והחלוקה
 אשר צין שני הלשוכות האלה הוא לפי דעתי לפי
 מה שאומר: הכנוי הפשוט למדבר צעדו הוא אני, ומלת אנכי לא
 תצא אלא לדמות איזה ענין חדש, והכל לפי ענין המאמר. יש שתצא
 מלת אנכי לשלול כל זולת, כלומר אני לצדי, אני ולא אחר: אנכי ה'
 אלהיך, אנכי עשיתי ארך. ויש שיצא להודות התנגדות, יש ה' במקום
 הזה ואנכי לא ידעתי, אנכי יושב צצית אהזים וארון ה' יושב צתוך
 הידיעה, ואנכי וציתי נעצוד את ה', החדש ואנכי אדבר, הן עשו את
 איש שעיר ואנכי איש חלק. ואם לומר אני עושה זאת, אף על פי שלא
 היה ראוי לי לעשותה: אנכי אחטנה, אנכי מותתי את משיח ה'. ואם
 לדמות גדולה והשיצות: אל תידא כי אתך אנכי, אנכי אערצנו, הנה
 אנכי כודת צדית, אנכי לה' אנכי אשירה. ואם להודות על פחיתות
 ושפלות: ואנכי עפר ואפר, לא נציא אנכי. ואם לומר אני הוא אף
 על פי שאתה לא היית חושב שאני הוא: הנה אנכי יצאתי לשטן, והיא
 לא ידעה כי אנכי נתתי לה. והכלל כי אנכי מדבה תמיד איזה צד
 חדש צאיזה דרך שיהיה; והנה ההפרש אשר בלשון הקדש צין אני
 ואנכי, הוא ההפרש עלמו אשר בלשון לרפת צין (je) וצין (moi je).
 והנה מה שאמר יעקב אנכי עשו צבורך, הוא מן הענין אשר הזכרתי
 באחרונה, והטעם, אני הוא צלי ספק עשו צבורך, אפילו ידא צעיניך
 שאיני הוא; ועשו לא הוזקק לכך. ולפי דרכי אצטר גם כן החלוקה
 שצין שני כנויי הדכים אנחנו נחנו *

הרבי מן אני הוא אנחנו, והצדו מן אנכי הוא נחנו, והוא מדבה
 גם הוא ענין חדש תמיד. כלנו צני איש אחד נחנו, לא היה
 להם לומר אלא כלנו צני איש אחד, והוסיפו מלת נחנו, לומר כן
 הדבר אף על פי שהוא דחוק צעיניך. וכן נחנו נעצוד חלונים. לפי
 שהדבה להם משה תוכחות, וגם אחר שהודו לו ואמרו ואנחנו נחלן
 חושים, חוד והזהירם ואם לא תעשון כן הנה חטאתם לה', וגם אחרי
 שאמרו לו שנית עזדיך יעשו כאשר אדוני מלוא, עדיין היה מפקפק
 באמונתם, והיה אומר לאלעזר וליהושע אם יעצרו צני גד ונתתם להם
 את ארך הגלעד, ואם לא יעצרו. ונאחזו צתוככם צארן כנען; לפיכך
 הולרכו להוסיף אומן לדצריהם על ידי מלת נחנו, כלומר אע"פי שאתה
 דחוק כל כך מהאמין לדצדיו. הנה ודאי אנחנו נעצוד חלונים. ונחנו
 מה הוא להשפיל עצמם. נחנו פשענו ומדינו אתה לא סלחת, מודה
 התנגדות.

ולהשלמות ענין צאוד צרכות יעקב, אעידך שתסתכל צמה שכתוב
 וידא עשו כי צדך ינחק את יעקב ושלא אותו פדנה ארם
 לקחת לו משס אשה צצרכו אותו וגו'; כי הנה אם אין הכוונה אלא
 שרא

שדאס עשו כי שלח יצחק את יעקב פדנה ארס לקחת לו משס אשה ,
 ומזה הצין עשו כי דעות צנות כנען צעיני יצחק אציו , ולפיכך הלך
 ולקח את מחלת צת ישמעאל ; הנה אס כן מה לורך להזכיר כי צדך
 יצחק את יעקב ? ומה טעם להשנות הדבר , כי צדך יצחק , צצרכו
 אותו ? אצל אמתת הענין היא , כי עשו היה מתצדך צצצצו לאמר אציו
 ידיך אציו , ואלמלא שיעקב גנב צרכתי צעקצה , מימיו לא היה מתצדך ;
 וכשדאס כי צדך יצחק את יעקב צכוונה ורלון , גס כי כצד עקב את
 אציו , אז התחיל עשו לפקפק צצצו לאמר ; שמא אציו חציו לצדך אצד רמני ?
 מאחי כמו שחשצתי , שאס לא כן איך יסכים לצרכו אחרי אצד רמני ?
 וכשהתחיל מפספס וחוקד מה טעם דפתה אהצת אציו מעליו , דאה כי
 צצצרכו אותו (יצחק את יעקב) שלח אותו פדנה ארס לקחת לו משס
 אשה ; ואז הצין כי דעות צנות כנען צעיני יצחק אציו , ואז ידע מפני
 מה דפתה אהצתו . וגס דצד אצד דאה , והוא כי שמע יעקב אל אציו
 ואל אצו וילך פדנה ארס . וצזה הצין כי צאמת יש יתרון ליעקב עליו ,
 כי הוא שמע לקול אציו ולקול אצו , וכמנע מלקחת מצנות המקוס ,
 והלך אל המקוס אצד הודוהו , והוא לא כן עשה , כי זה שנים דעות
 שהיה מחזיק צנציו אצד היו מורת רוח ליצחק ולרצקה : ואחרי שהסתכל
 צכל זה , דאה כי לא יוכל לקנות אהצת אציו , אלא צלקיחת נשים
 כשרות , וע"כ לקח את מחלת צת ישמעאל ; אלא צצצצחותו לא הצין ,
 כי צהציו אשה כשדה לשכון עם שמים נשים דעות תדצה המהומה
 והקטעה יותר מצתלה , ולא דאה כי היה לו לגרש תחלה את הכנעניות ,
 שלא להיות עוצל ושרץ צידו .

והנה נתחווה ענין הפרשה הזאת , ונתצאר לפי מה שאחשו צצור
 מדחיק כל תמיהה וכל מכשול , ואתה ידידי שלום , וכל ארהציו
 התורה שלום ואין למו מכשול .

באור כתובים נפרדים

הנני צא אליך היום ידידי חציו ! צצצור קלת כתוצים קשים מלוקטים
 הנה והנה , צצורה צצצצאים וצצצצוצים ; וזה יצא לאשונה פסוק

גם צפור מצאה בית ודרור קן לה וגו' (תהלי' פ"ד)

הרבה נדחקו המפרשים צצור הכתוב הזה מצלי נתון לצ לפיסוק
 טעמיו , כי חשצו אצד שמה אפרוחיה חוזר לאת מצצחותיך ,
 ואין ספק שאס היה הדבר כן לא תאד לו ולא הדד אל המקרא הזה ;
 ואמנם טעם עולה ויורד אצד על תצת אפרוחיה , העומד צצצפדי אמת
 צמקוס האתנה , הוא יודיענו כי שני מאמדים הם . וכצד הסכימה
 צצצד הזה דעת אצד מקדמוני המפרשים ז"ל , הלל הוא רציו יהודה צן
 צלעס , ופירש הכתוצים כן : נכספה וגס כלתה כפשו לחרות ה' ואל
 מצצחותיך